

Alpaidis

Tijdschrift van de Heemkring *Hoegaards Erfgoed* vzw
Erfgoed   *Geschiedenis*   *Volkskunde*   *Biercultuur*

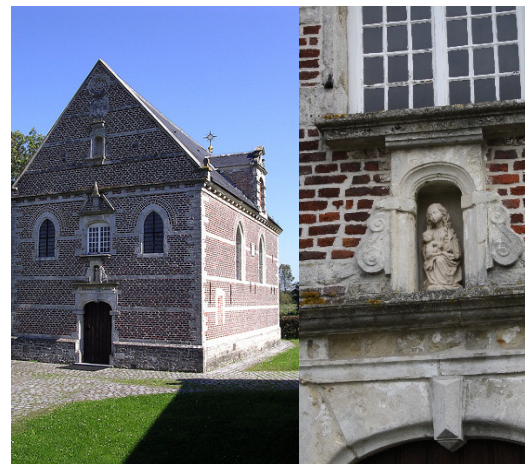
Anno LIV nr. 212 3/2018

Driemaandelijks: september, oktober, november 2018

Afgiftekantoor 9550 Herzele

Foto Ermelindiskapel 1949 door het Koninklijk Instituut Kunstpatrimonium (KIK) met het beeld van Ermelindis in de nis boven de ingang en H. Rochus in de bovenste nis.

1996: restauratie van de kapel (het gebouw); in de nis boven de ingangskwam een madonna, de bovenste nis bleef leeg tot heden. (*Foto's, Wasily Pedjko, 2010*).

Edito

In dit derde nummer van onze 54ste jaargang presenteren wij drie uitnodigingen gerealiseerd door onze heemkring 'Hoegaards erfgoed vzw', de 'Confrérie der V Geslachten van Hoegaarden' en de gemeente Hoegaarden.

Er is vanaf 28 oktober tot en met 11 november de Herinneringstentoonstelling 1914-1918 in de kerk, met nadruk op de 'vergeten' slachtoffers, dankzij het 'Klaprozenproject', waarvan een promo-opstelling zal te zien zijn in de kapel van Hauthem op de open monumentendag.

Er is de schenking aan de gemeente van de portretten van oud-burgemeester Arthur Putzeys en zijn echtgenote op zaterdag 13 oktober.

En er is ook op 24 november de 'Parramore Herdenking' aan het monument te Hauthem.

Iedereen is van harte welkom op deze manifestaties

Uit de geheime geschiedenis van Hoegaarden

het gemeentewapen

Wapen van de bisschoppen en de prins-bisschoppen van Luik

Op de email-reclameborden van de brouwerij Lories 'De Grootte Brouwerijen van Hougaerde' en op de bierpinten 'DAS' is het wapenschild rood-geel ingekleurd. Dat klopt in die zin dat het rood in vroegere eeuwen het blauw is voorafgegaan. Het was de kleur van de Prinsbisschoppen van Luik, zodat rood als de oorspronkelijke kleur mag beschouwd worden.

Al in de 18de eeuw was het rood in het wapenschild vervangen door het blauw en het KB van 29 mei 1838 legde het wapen van Hoegaarden vast.

In maart 1838 vroeg burgemeester De Zangré naar aanleiding van het schrijven van de Koninklijke Commissie van 22 november 1837, het behoud en de herbekrachtiging van het gemeentewapen en voegde bij zijn verzoekschrift het diploma en de patentbrieven van de vroegere toekenning van 1819

In de 19de eeuw waren onze gemeentevlaggen van Hoegaarden blauw-wit. Dat was in strijd met het KB, maar **het staat de gemeente vrij vlaggen te maken naar haar goeddunken** gezien ze geen officieel karakter hebben. Deze wijziging, het goud als kleur vervangen door wit gebeurde tussen 1860 en 1870 onder liberaal bestuur, dat naar het voorbeeld van de stad Tienen handelde. Maar in Tienen zijn de kleuren in het wapen blauw en wit!

Het Hoegaardse liberale gemeentebestuur handelde zoals het geredeneerd had: *'wij nemen het blauw aan als partijkleur en in de dorpspolitiek noemden zij zich 'de witten'*.

Het groen-wit van de lokale voetbalploeg heeft niets te maken met het wapenschild.

Reclamepaneel met wapen van Hoegaarden in het geel op een rode achtergrond

De gemeente Hoegaarden en de Heemkring 'Hoegaards erfgoed vzw'

**Nodigen uit: Herinneringstentoonstelling 1918-2018
'Souvenirs' aan de eerste wereldoorlog**

**Samen met het *Klaprozenproject*
Ter nagedachtenis van de vergeten Hoegaardse slachtoffers van de oorlog**

**Sint-Gorgoniuskerk
van 28 oktober tot en met 11 november 2018
dagelijks van 10 tot 18 uur**

dagelijks van 10 tot 18 uur

Filatelistische tentoonstelling '*1918-2018 in de filatelie*'

De eerste wereldoorlog herdacht in boeken en tijdschriften (*Winnie de Poeh*)

Souvenirs sierden muren, schouwen en kasten

Albert en Elisabeth/koperen obussen/knutselwerkjes/eretekens/diploma's

Intieme souvenirs ... het medaillon/broche, foto en brief

Officiële herdenkingen, jaarlijks (aan monument, kerkdienst), occasioneel (huwelijk),

Eretokens, -diploma's

Ritueel omgaan met de dood en het herdenken van de doden zijn fundamenteel menselijke activiteiten

De klaproos of poppy is internationaal het symbool bij uitstek van herinnering en van de gesneuvelde soldaat; de gelijkenis tussen de bloem en een kogelwonde was maa één reden achter de keuze, ook de alomtegenwoordigheid van de klaproos op het slagveld als gevolg van een bijzonder korte ontkiemingsperiode in omgewoelde aarde speelde een rol. Bezoekers aan het slagveld in de eerste wereldoorlog waren verrast door het contrast tussen de zo duidelijke sporen van recente vernieling en deze tere bloem.

Ook na de slag van Waterloo in juni 1815 waren de bezoekers hierdoor verrast.

*In de negentiende eeuw had de klaproos ook een andere symbolische maar verwante betekenis, die van slaap (via de opiumconnectie). Minstens één bezoeker was in 1815 al getroffen door de ironie van de alomtegenwoordigheid van het symbool van de slaap op de graven van al die gesneuvelden. Hoewel dit ver staat van de verkiezing van de klaproos als herinneringssymbool bij uitstek, verstonden velen uit de negentiende eeuw deze keuze van de Canadese legerarts John McCrae (*In Flanders field*, 1915) en Moina Belle Michael (*Amerikaanse lerares*, 1869-1944, bekend als 'the poppy lady').*

(Faro, Tijdschrift over cultureel erfgoed, 5 (2012), p.34 e.v.)

Op de Open Monumentendag van 9 september 2018 is er een promo-opstelling van het *Klaprozenproject* in de kapel van Hauthem als deel van de fiets- en wandeltocht

Een greep uit de tentoonstelling oktober/november 2018 op volgende pagina's

1918-2018 in de filatelie (Postzegels zijn een souvenir en stimuleren door regelmatige herdenkingsuitgiften het in ere houden van de herinnering aan de oorlog)

Menenpoort, Albert te Nieuwpoort en de Klaproos (2008)

vijftig jaren later/1968: Albert en Elisabeth te Luik op 29.11.1918

11 november 1968: Ontvangst op het gemeentehuis van de oud-strijders met redevoering uitgesproken door burgemeester Hettich, waaruit: *'...indien wij ieder jaar eraan houden een bloemenhulde te brengen aan het ereperk en de gedenkzuil op het kerkhof, samen met de schoolgaande jeugd, dan is dit omdat wij onze jeugd er willen van bewust doen worden van het offer dat u hebt gebracht en welke taak hen morgen op de schouders kan worden gelegd...'* **en over het gedenkteken:** *'...Er blijft ... nog steeds een vraagstuk op te lossen. Indien wij voor de oorlog 1940-45 beschikten over een prachtig oorlogsmonument, dat helaas door de tweede oorlog werd vernietigd, dan is het ons, ondanks de menigvuldige projecten die werden ingediend nog niet gelukt de goedkeuring hiervoor te krijgen van de hogere overheid. Verleden maand heeft de gemeenteraad opnieuw een project goedgekeurd en ik zal niet nalaten mijn invloed bij alle betrokken instanties te doen gelden zodat binnen enkele maanden een nieuw oorlogsmonument zal prijken op het gemeentelijk domein in de Tienestraat.'*

Op de trappen van het gemeentehuis
11 november 1968

bloemenhulde te brengen aan het ereperk en de gedenkzuil op het kerkhof, samen met de schoolgaande jeugd, dan is dit omdat wij onze jeugd er willen van bewust doen worden van het offer dat u hebt gebracht en welke taak hen morgen op de schouders kan worden gelegd...' **en over het gedenkteken:** *'...Er blijft ... nog steeds een vraagstuk op te lossen. Indien wij voor de oorlog 1940-45 beschikten over een prachtig oorlogsmonument, dat helaas door de tweede oorlog werd vernietigd, dan is het ons, ondanks de menigvuldige projecten die werden ingediend nog niet gelukt de goedkeuring hiervoor te krijgen van de hogere overheid. Verleden maand heeft de gemeenteraad opnieuw een project goedgekeurd en ik zal niet nalaten mijn invloed bij alle betrokken instanties te doen gelden zodat binnen enkele maanden een nieuw oorlogsmonument zal prijken op het gemeentelijk domein in de Tienestraat.'*

Herkenningsplaatjes met eenheid, immatriculatienummer en naam en verdiende **medailles** zijn gekoesterde blijvende herinneringen

Een reeks van 13 medailles
(links)

Een identificatieplaatje
(hieronder)

Knutselwerkjes/vrijetijdskunst
meegebracht uit de
oorlog/krijgsgevangenschap

Camille Dumont presenteert 'De
Artisten van Hougaerde en hun
werk'; hijzelf staat in het midden
van de foto

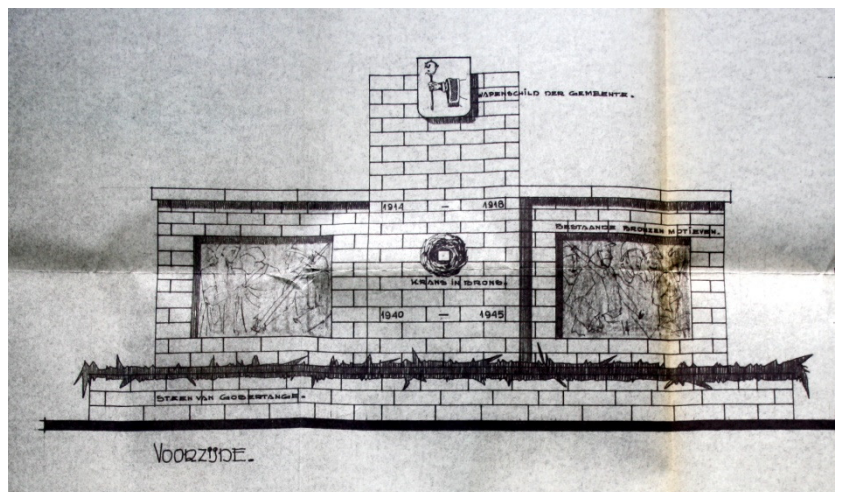
Lofdicht als huwelijksgeschenk voor Petrus Dewallens & Palmyre Lebegge in 1919

Ik zie hier voor mijn oogen
Hetgeen iedereen wel wil gedogen;
Dat zij zullen leven hand in hand,
Gelijk men vroeger streed voor 't
vaderland.

Petrus met uw moed en geschoot,
Palmyre, met uw geduld en gebod
Hebt weerstand geboden tegen den
Keizer
Aan den overkant van den Yzer,

Ontwerp van architect
Stockmans voor de gemeente
van een oorlogsmonument op
de Tieneststraat aan huidige
sportcomplex (1968-69);
Niet gerealiseerd

Winnie-the-Pooh, de oorlogsmascotte die kindervriend werd

Harry Coleborn met Winniepeg

De Canadese luitenant Harry Coleborn is op weg om zich te melden voor zijn training bij het Royal Canadian Army Veterinary Corps als hij een pelsjager tegenkomt met een klein beertje bij zich. De jager heeft de moederbeer gedood, maar kon het niet over zijn hart krijgen om ook de welp te vermoorden. Coleborn koopt het diertje, dat de mascotte wordt van het Veterinary Corps en Winnipeg wordt genoemd.

Als het Corps in 1914 in Engeland aankomt, is het beestje zeven maanden oud. Coleborn zelf moet naar het vasteland om te vechten, maar hij laat Winnipeg achter in de Londense dierentuin. Daar wordt de knuffelbare en speelse beer een grote attractie.

Na de oorlog trekt het dier de aandacht van Christopher Robin, zoon van dichter en toneelschrijver Alan Alexander (A.A.). Het jongetje heeft een teddybeer die aanvankelijk Edward Bear heet maar die hij **in 1924 omdoopt tot Winnie** -een korte versie van Winnipeg. Daarmee geeft hij zijn vader inspiratie voor verhalen en gedichten over **Winnie-the-Pooh**.

De verhalen van Milne vormen maar de helft van de Pooh-boeken. Minstens zo belangrijk zijn de bijbehorende

tekeningen. Die worden gemaakt door illustrator Ernest Howard Shepard. Tussen 1915 en 1918 dient Shepard bij de Britse artillerie en neemt hij deel aan onder meer de beruchte Slag bij de Somme.

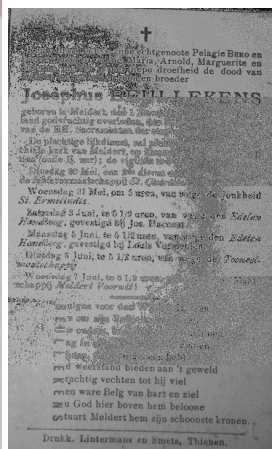
Na de oorlog komt Shepard in contact met A.A. Milne, die hem vraagt om voor Winnie-the-Pooh te illustreren. Shepard tekent Pooh-beer overigens niet naar het voorbeeld van de knuffel van Christopher Robin, maar naar een speelgoedbeer van zijn eigen zoon.

De geliefde op **foto in lijst** of **medaillon** ... en blijvend herdacht op **doodsprentje**

Broche met foto van de geliefde aan het front

Doodsprentje Beullekens Joseph

Buigen voor den Wil des Heeren
En om zijn Vaderland te eeren
Uw ouders, broeders, zusters en minnen
Lag in zijn hart en ziel en zinnen
Lijden, strijden als een held
En weerstand bieden aan 't geweld
Krachtig vechten tot hij viel
Een ware Belg van hart en ziel
Nu God hier boven hem beloone
Stuurt Meldert hem zijn schoonste kronen.

Met acrostichon/naamdicht: de eerste letter van iedere regel vormt de naam

Juiste aantal hangt af van het gehanteerde criterium
Hoegaarden/Meldert/Outgaarden, opgeroepen, vrijwilligers en slachtoffers 1914-1918
Niet zo eenvoudig om volledig te maken
(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

Aantal opgeroepen per parochie	vrijwilligers	gesneuveld	weggevoerd	
Hoegaarden	120 ¹	16	14	1 ²
Hoksem (Hoeg + Kuntich)	16	4 (5) ³	1	3
Overlaar	18	0	0	1 ⁴
Meldert	33	0	2+1	0
Outgaarden	29	3	5+2	2
Aantal per parochie (opgeroepen+vrijwilligers)				
Hoegaarden	136			
Hoksem	18 (+ 3 Hoxem-Kuntich)			
Overlaar	18			
Meldert	33			
Outgaarden	32			
Aantal per gemeente				
Hoegaarden	172			
Meldert	33			
Outgaarden	32			

Onbekende begraafplaats tot nu. En speciaal herdacht met het *Klaprozenproject*:

-Devos Lodewijk (Hoeg. 30.09.1887-Pervijze 24.10.1914),

Zoon van Juliaan en Huts Thérèse,

Hij was soldaat 2 kl. mil. 1907, 3 Jagers te Voet, stamnr 127/50720

BEGRAAFPLAATS ONBEKEND, vermeld op parochiaal oorlogsmonument te Hoksem

Staat niet vermeld op de herinneringsmonument in de kerk te Hoegaarden

-De Welde Alexander (Hoeg. 29.08.1891-Pervijze (Tervate) 22.10.1914), arbeider, echtgenoot van Aline Depus, zoon van Maria Clothilda Dewelde

Soldaat 2° Klasse, BV 1911; stamnr 135/48386; 1 Gr 2/3

Vermist; GRAF ONBEKEND, vermeld op monument in de kerk te Hoegaarden

-SerinTheophile (Meldert 02.11.1887-Zuidschote (Steenstraat) 24.04.1915), steenbakker,

Zoon van Hendrik en Joanna Dominica Roelans, die te Hoegaarden woonden sinds 1890

x Maria Joseph Roets

Soldaat 2° Klasse, BV 1910, stamnr 135/48337; 1 Gr 2/1 (5 Cie); klaroenblazer

¹ Waaronder 1 scheutist: Pater Marcel De Broeck als brancardier

² Pastoor Van Gucht vermeldt een tweede: Alfred Arthur Gilis (Hoeg. 19.05.1891), maar die heeft alleszins zijn soldatendienst gedaan en staat op de militielijst aangeduid als oorlogsinvalid 1916/ Louise Vander Velpen schrijft in haar dagboek dat er drie mannen zijn weggevoerd: *Sweerts van Nerm, één van Rommersom (parochie Overlaar toen) en een man die op de Vroente woont, bijgenaamd 'Kaçak'(zijn echte naam ken ik niet)*

³ De pastoor vermeldt dat er 4 waren, maar hij voegt erbij dat het er meer konden geweest zijn

⁴ Was 20 jaar en oudste van 9 kinderen; vergeefse pogingen om hem terug te krijgen; na veel geleden te hebben toch weergekeerd; Rommersom hoorde toen nog bij de parochie Groot-Overlaar

Vermist en ONBEKENDE BEGRAAFPLAATS, vermeld op monument in de kerk te Hoegaarden

Overleden te Lapanne (= De Panne)

-*Stockmans Arthur* (Hoeg. 28.05.1890-Passendale 29.09.1918), zoon van Louis en Elise Godefroi, Vroentestraat 18, ongehuwd soldaat 2° Klasse, mil 1910, stamnr 135/48182, 1 Grenadiers 1/3, *gesneuveld*
Onbekende begraafplaats (?), vermeld op monument in de kerk te Hoegaarden
Lijkdienst 04.12.1918 te Hoegaarden (doodsprentje: overleed in het Rode Kruishospitaal L'Océan)

-*Stockmans Guillaume Constant* (Hoeg. 12.09.1890-Steenstraat 24/25.04.1915), zoon van Henri en Marie-Louise Schoensetters, soldaat 2° Klasse, stamnr 135/48181, 1 Grenadiers 3/1 (9 Cie) (*gesneuveld*)
ONBEKENDE BEGRAAFPLAATS, vermeld op monument in de kerk te Hoegaarden

-*Lambrechts Edmond Petrus Joseph* (Zétrud-Lumay 06.03.1880-Boitshoeke-Schoorbakke 23.10.1914), zoon van Petrus en Octavie Maricque, alleen hun eerste kind Edmond is te ZL geboren, de andere kinderen van het gezin allemaal te Outgaarden echtgenoot van Sidonie Wauters en zij woonden te Bilzen
Hulp-Onderluitenant bij het 4° Jagers te Voet, stamnr 2034;
Herdenkingsplaats oorspronkelijk: Booitshoeke, 800 m ten O van de halte
ONBEKENDE BEGRAAFPLAATS
Vermeld op het oorlogsmonument te Outgaarden/ CWxRM 09.12.2016 Opwijk

-*Lefevre Juliaan Jozef* (Meldert 04.12.1889-Hoogstade 28.09.1918),^x Meldert 27.10.1913 Deroost Maria Anastasia, bij het 10° Linie/ Diksmuide 29.09.1918)⁵ (stamnummer 55.701) (GEEN OVERLIJDENSAKTE OPGEMAAKT), **vermeld op het oorlogsmonument van Meldert en op de gedenkplaat in de kerk; ONBEKENDE BEGRAAFPLAATS**

Militairen geboren te Hoegaarden/Meldert/Outgaarden maar er niet meer gedomicilieerd of er gesneuveld en niet oorspronkelijk te Hoegaarden begraven

Mertens Edouard Joseph (Meldert 09.06.188-Rotselaar 12.09.1914), huisknecht
Zoon van Mertens Edouard en Josephy Florentine
x Lories Josephuna, 1 kind, **wonend te Laar**
In december 1898 verhuisden de ouders met hun kinderen naar Ans
Soldaat 2° Klasse, 1 gr, Bn 1, 2 Cie herdenkingsplaats Rotselaar, begraafplaats, graf 31
Herbegraven te Veltem-Beissem, militaire begraafplaats, graf nr. 531 (21)

Boets Charles (Hoeg./**Bost** 05.08.1880-Antwerpen 01.10.1914)⁶
Zoon van Joseph en Françoise Carcan, **woonde te Schaarbeek**
Soldaat 2° Klasse, 4 Vervoerkorps
Vermist, ONBEKENDE BEGRAAFPLAATS

⁶ Bost was een gehucht van Hoegaarden en werd een zelfstandige gemeente vanaf 30.12.1882

Schoutens Jacques (Hoeg. 25.05.1894-Ramskapelle 30.09.1918), zoon van Anne Smeyers (18 jaar, geboren te Elsene en wonend te Hoegaarden bij haar grootvader Sebastien Smeyers (°Kumtich, 74 jaar); soldaat 2° Klasse OV, stamnr 101/24114, 1Linie
Gelegitimeerd door Jacques Schouters en Anne Smeyers bij hun huwelijk te Luik op 29.08.1896. Doodsoorzaak: vermist en ONBEKENDE BEGRAAFPLAATS/ CWxRM

Ladangh Edouard (ZL/Outg. 08.02.1890; **gedoopt Outg.** 10.02.1890-Champion 28.08.1914), landbouwer, wonend Brussel, Balspelstraat 52
Zoon van Louis (°Hoeleden) en Louise Mans (°Neerlinter);
Soldaat 2° Klasse, mil 1910, stamnr 293/6299: Artillerie PFN/8 Bij (fort Cognelée), overleden aan zijn verwondingen in het klooster te Champion
Herbegraven op de Militaire Begraafplaats te Champion

Omer Stoclet (Quaregnon 09.02.1887-**Hoeg.** 18.08.1914), soldaat 2° Klasse, mil 1907, stamnr 130/50646; 6 Jagers te Voet 2/3
Vermist, GRAF ONBEKEND, *is een Belgisch soldaat die sneuvelde te Hoegaarden op 18 augustus 1914 en niet oorspronkelijk begraven werd te Hoegaarden op het oude kerkhof*

Niet geboren te Hoegaarden/Meldert/Outgaarden, wel gedomicilieerd tijdens de oorlog

Devroey Camille (**Willebringen** 09.06.1890-Hoogstade 01.06.1916), wonend te Meldert; Korporaal 132/4690 (57186), 2 Bn 2 Karabiniers (7 Cie); werd gewond te Sint-Jacobs-Kapelle door een kogel in het hoofd en overleed diezelfde 1 juni in het Belgisch Militair Hospitaal in Hoogstade; werd begraven op de militaire begraafplaats te Hoogstade, graf 465, F.R. 8711, nu graf 360

Inhoud Familieschoon Anno LIX nr. 65(NR) 3/2018

Art. 278 Vergadering van de hoofdraad van de Confrérie (23/06/2018)
Art. 279 De schenking van de portretten van Arthur Putzeys & Valentine Vranckx
Art. 280 De familie Putzeys te Hoegaarden
Art. 281 Dokter J.B Van Nerum als huisdokter van de familie Putzeys
Art. 282 Vijf generaties notarissen en drie burgemeesters
Art. 283 Woonst van Servaes Sweerts gelokaliseerd
Art. 284 Niet vanzelfsprekend: huwelijk Putzeys-Vandenbempt
Art. 285 Een testament en een voorhuwelijkscontract Van Osmael
Art. 286 Overleden is ons trouw lid Marguerite Van Nerum
Art. 287 75 jaar geleden gesneuveld, 30jaar herdacht: GF Parramore
UITNODIGING *Hauthem/monument zaterdag 24 november 15 u iedereen welkom*

UITNODIGING Herinneringstentoonstelling 1918-2018 'Souvenirs' aan de eerste wereldoorlog (28.10 tot 11.11.2018 in de Sint-Gorgoniuskerk, Gemeenteplein)

(Lidmaatschap Familieschoon 15 euro/jaar (BE63 3300 5449 0008 Bic: BBRUBEBB)

Oktober-december 1918: einde oorlog in het Hoegaards dagboek (Louise Vander Velpen)

(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

Maandag 7 oktober 1918: Duitsland heeft een nota aan president Wilson overhandigd door bemiddeling van Zwitserland, om een wapenstilstand te land, ter zee en in de lucht te vragen. Zij aanvaardden het veertien punten plan van Wilson. Oostenrijk-Hongarije doet hetzelfde. De nieuwe Duitse kanselier is voor de hervorming van de Rijksdag. **Iedereen hier loopt over van geluk, het is alsof de vrede al gesloten is!!**

Laten we hopen dat de geallieerden willen onderhandelen, anders zal dat hier nogal een ontgoocheling worden.

Het is bijna zoals bij het begin van de oorlog, mensen troepen samen, maar nu zijn ze gelukkig en toen waren ze verbijsterd. Zelf denk ik ook dat we vrede zullen hebben voor het jaar uit is, enkele weken vroeger of later zullen de dikte van de koe niet maken. Ik geloof dat weldra ook de prijzen van de koopwaren zullen kelderen.

Zaterdag 12 oktober 1918: Vandaag trekken er vluchtelingen door Hoegaarden, ze zijn op weg van Jodoigne naar Tienen. Enkele dagen geleden heeft Wilson antwoord gegeven aan de Duitsers. Hij vraagt bevestiging op verschillende punten en de bezette landen moeten ontruimd zijn voor er een wapenstilstand kan komen en nu zijn het de *Moffen* die aan zet zijn. De bezette landen ontruimen, dat is voor hen niet mals! Hier bij ons wisselen hoop en vrees af.

Zaterdag 19.10.1918: Er is nog geen vrede. Wilson weigert vrede te sluiten met Wilhelm; er moet een nieuwe regering gevormd worden in Duitsland. De geallieerden winnen sprongsgewijs terrein, Lille, Roubaix, Tourcoing, Oostende, Roeselare, Menen, enz. zijn heroverd. Sinds een week passeren er elke dag bijna 2.000 vluchtelingen, allemaal van de kanten van Douai en Cambrai. Ze doen deze reis in etappes, te voet of per kar.

De juffrouwen van de Melkdruppel, en voor deze gelegenheid hebben we allemaal de Franse en de Belgische kleuren opgespeld⁷.

Ze zijn allemaal heel content koffie te krijgen en ook omdat ze hun kleuren zien. Ze verblijven te Jodoigne en vandaar gaan ze naar Tienen, waar ze ook blijven logeren. Van Tienen trekken ze naar Sint-Truiden. Alle sociale klassen en leeftijden zijn vertegenwoordigd. Vandaag zijn er zelfs mannen tussen 17 en 55 jaar gepasseerd, geëvacueerd uit Doornik, Antoing, enz.

Gisteren in de namiddag hebben de zusters van het klooster bevel gekregen *Mariadal* zo vlug mogelijk te ontruimen. Sinds gisteren zijn de leerlingen aan het inpakken en vertrekken; de zusters hebben gevraagd om te mogen blijven! Hoe zal dat aflopen?

Sinds vorige maandag zijn de *Moffen* hun ronde aan het doen om wol op te halen. Maandag, dinsdag en woensdag deden ze: de Grote Plaats, de Koffiestraat, de Pastorijsstraat, de Doelstraat, de Tiensestraat, de Stoopkensstraat; bij ons thuis zijn ze nog niet geweest en het toppunt is nu dat ze woensdag overal waar ze wol gevonden hadden, gaan zeggen zijn dat die wol niet moest geleverd worden. Maar de dagen dat ze gezocht hebben, moeten ze zich goed geamuseerd hebben; dat zal ik op een andere dag vertellen! Als ik er goesting voor heb.

Zondag 27.10.1918: Dinsdagavond hebben de zusters, naar het schijnt, bevel gekregen om het klooster te verlaten. Maar ze blijven toch. Zij hebben overschot van gelijk. Sinds maandag zijn de *Moffen* bezig met het klooster vol te stoppen met hun bagage en meubels.

Woensdag kwamen er te Hoegaarden ongeveer 500 *Moffen* toe, en de volgende dagen kwamen er nog altijd bij, wij hebben er sinds gisteren drie te logeren. Twee *Moffen* waren naar de kamers komen kijken en omdat er twee vrij waren wilden ze er vier plaatsten, toen ze weggingen was het voor 2, die een uur later toekwamen. Zodra ze buiten waren zijn we begonnen met de mooie meubels te verhuizen, en inplaats van te kunnen slapen in een '*schöne Zimmer*' hebben ze een doodgewone kamer gekregen; een ressort zonder matras, geen dekens, zij hebben tenslotte zelf dekens. Er is zo een lange bij dat hij telkens moet bukken om in zijn kamer te gaan, het is een acteur van een Munchens theater.

De geëvacueerde Fransen trekken nog elke dag voorbij.

Vandaag heeft men in de kerk de namen van de 13 overledenen van deze week uitgehangen, en er zijn nog zoveel zieke mensen dat de dodenlijst nog niet zal kunnen afgesloten worden. Het is de epidemie, nu op het einde van de oorlog⁸.

Vrijdag 01.11.1918: Twee van onze *Moffen* zijn vertrokken, zij waren hier te goed gelogeerd.

Jules is de 21ste ontslagen uit de gevangenis; gisteren is hij in de loop van de namiddag te Hoegaarden toegekomen. Ik heb de indruk dat alle *Moffen* vertrekken. Ik heb deze morgen regimenten zien over de Grote Plaats trekken.

De epidemie blijft woeden.

---

⁷ Deze zin is niet helemaal uitgeschreven, we vermoeden dat er moet staan dat de dames van de Melkdruppel zich inzetten voor deze vluchtelingen, door zoals in de volgende zin staat te zorgen voor kopjes koffie.

⁸ Bedoeld wordt de Spaanse griep

Maandag 04.11.1918: Nu moeten wij verschillende *Moffen*-soldaten logeren, ze zijn in het magazijn ondergebracht. Bij hun aankomst hebben ze zich eerst gewassen, dan zijn ze naar het appèl gegaan en nu zijn ze bezig hun matras te maken.

*Emile Vander Velpen en Irma Tomsin
(ca. 1930)*

Elke dag komen er colonnes *Moffen* voorbij, ze nemen de richting van Tienen en Goetsenhoven. We ontvingen vandaag een brief van Emile⁹ (*Vander Velpen, broer van Louise*), gedateerd op 8 oktober; de brief is langs Zwitserland gekomen. Er wordt verteld dat de geallieerden harde vredesvoorwaarden hebben gesteld. Gisteren was er hevig kanongebulder. **Vrijdag 08.11.1918:** Alle dagen horen wij geweersalvo's, machinegeweevuur en vandaag ook nog kanongebulder dichtbij. Het zijn de kleine *Moffen* die hier in garnizoen zijn en die zich oefenen. Er zijn vandaag ook nogal wat vliegtuigen overgevlogen.

Parlementsleden van de *Moffen* zijn aan het westelijk front. Ik denk dat wij hier binnen enkele dagen ons leger hier gaan zien als overwinnaar.

'*Baardje*' (sic) is hier nog altijd ingekwartierd. Gisterenavond zei hij dat hij vandaag moest vertrekken, maar zijn compagnie heeft tegenbevel gekregen. Morgen zal het twee weken zijn dat hij hier is en omdat wij zijn naam niet kennen hebben we hem de bijnaam '*Baardje*' gegeven omwille van zijn sterk geprononceerde kin.

Zondag 10.11.1918: Onze Mof is op zijn Duits vertrokken. Hij heeft hier twee weken gelogeed, natuurlijk waren wij niet extreem vriendelijk, maar wij zijn toch altijd beleefd geweest en hij heeft toch zijn kamer gehad, bed zonder matras, maar hij had onderdak, en die kleine diensten die hij vroeg hebben we toch ingewilligd, t.t.z. hij heeft dekens gekregen, soms warm water en we hebben hem elke avond binnen gelaten. Alles bijeen was dat niet veel, maar genoeg voor een beschaafd man om te danken; maar ja, een Mof is niet beschaafd, hij is alleen maar '*kulture*' (sic). Hij is dus op zijn *Mofs* vertrokken, zonder trommels of trompetten, zonder afscheid of bedanking. Vaarwel dus! Georg Solinger! We zullen je vuile troep opkuisen en je brieven verbranden.

Vliegtuigen hebben gisteren Tienen en Leuven gebombardeerd, de bommen zijn op huizen gevallen in plaats van op het station.

Onze kleine Beieren zijn ook weg. Ik zeg kleine, niet uit vriendelijkheid, maar omdat zij de indruk geven van geen 18 jaar oud te zijn en zij waren inderdaad klein van stuk. Ze zijn direct vervangen door anderen, het was maar een inkwartieringswissel.

Dinsdag 12.11.1918: Tienen en Leuven zijn op zondagavond nog eens gebombardeerd. Ik denk dat er deze keer veel schade is toegebracht aan de spoorweg. Gisteren had ik in de voormiddag een kleine Belgische vlag aan een struik op de koer vastgemaakt naast een Engelse en een Franse vlag, en wanneer onze *Moffen* arriveerden hebben ze gelachen, maar een beetje later hadden ze zelf Beierse vlaggen gemaakt en ook een rode vlag met in een hoek de Beierse kleuren (van de republiek), en om ons in verlegenheid te brengen hadden ze een Turkse vlag op onze struik geplaatst, maar ik heb hen die teruggebracht en ik heb op hun deur een Pruisische geplakt. Toen ze de Pruisische vlag zagen hebben ze haar direct afgetrokken en verscheurd.

In de namiddag is '*Jef de garde*' (sic) in onze straat gepasseerd en hij zei dat Tienen helemaal bevlagd was, de wapenstilstandsvoorwaarden waren ondertekend. Enkele minuten later hoorde ik op de straat zeggen dat bij Goidts de Belgische vlag uithing, een beetje later zijn we op de Grote Plaats gaan kijken, heel de Koffiestraat was bevlagd, op de Grote Plaats hingen ook al wat vlaggen uit en dan zagen we dat bij Haubourdin de vlag werd uitgestoken en dan bij onderpastoor Van Eynde, op het gemeentehuis, bij Nijs, zo werd het ene huis na het andere bevlagd. Wat is dat toch prachtig! Zo aan de huizen onze kleuren zien wapperen terwijl de *Moffen* er nog zijn. Een beetje later begon de '*dikke*' klok te luiden en tegen de avond wapperde de vlag aan de kerk. We zijn heel het dorp rondgewandeld met een brede tricolore strik. Wat ziet ons dorp er opgewekt uit met overal die waaiende vlaggen; de *Moffen* zelf zijn ook content dat ze terug naar hun land mogen en al glimlachend kijken ze naar onze kleuren. Deze morgen zijn er al meer dan dertig vliegtuigen overgevlogen. Ik heb er tien tegelijk gezien.

Gisterenavond heb ik geen bombardement meer gehoord, geen voorbijrijdende treinen, de wapenstilstand is er dus. Binnen de twee weken moeten België en Frankrijk geëvacueerd zijn.

Deze morgen zijn 'zij' nog komen kijken om een plaats te krijgen. De twee kamers die al bezet geweest zijn zullen terug bezet worden.

Deze namiddag is er uitverkoop. De *Moffen* verkopen heel hun hebben en houden, dekens, jassen, maskers, scharen, enz. enz.

---

⁹ Emile Vander Velpen (Hoeg. 08.04.1893), broer van Louise; oud-strijder van 14-18, begraven op het kerkhof van Waremmes; hij trouwt met Irma Tomsin en zal de leerlooierij van zijn oom Charles te Waremmes overnemen

Woensdag 13.11.1918: Nu zijn we goed af! De Pruisen hebben ons 4 kamers afgepakt. Ze zijn meester in heel ons huis, we hebben schoon onze wil op te dringen, er is niets aan te doen. Hun ordonnansen moeten in een plaats op het gelijkvloers logeren. Er staan hier twee paarden die ze onderweg van een burger hebben afgenomen, deze wou wegvluchten met zijn paarden, hij heeft het tweemaal geprobeerd, maar is er niet in gelukt; de *Moffen* hadden het in het snuitje.¹⁰ Heel onze koer staat vol karren. Het is nogal wat! Gelukkig zal het niet voor lang zijn. Tegen de 25ste van deze maand moeten ze België verlaten hebben.

De dagen volgen mekaar op, maar het is steeds wat anders. Nu zijn ze bezig met munitie op te blazen. Wat een lawaai! Iedereen heeft zijn vlaggen terug moeten binnenhalen. Het schijnt dat onze dierbare kleuren tot oproer aanzetten.

Donderdag 14.11.1918: Deze morgen zijn de Pruisen en de Beieren vertrokken. De goede Beieren hebben als souvenir van hun eerlijkheid deze nacht een jonge haan en twee pullen gedood en opgesmuld. Ze waren al weg toen we hun diefstal ontdekten. Na hun vertrek was heel ons huis, de koer, de gebouwen die bezet zijn geweest, in een lamentele toestand. Alles is vuil en stinkt! Heel de voormiddag hebben we gekuist, en nog ruiken wij overal de Mof. Hoe rumoerig de dag van gisteren ook was, zo kalm is het vandaag. De *Moffen* zijn deze morgen zeer vroeg vertrokken en heel de dag hebben we er geen enkele gezien of gehoord. Het is de 1ste dag dat wij volledig vrij zijn sinds de 26ste oktober.

Vrijdag 15.11.1918: Vandaag ben ik naar het werk van de Melkdruppel geweest. Rond 11u30 kwam de burgemeester binnen met een veertigtal Engelsen. We hebben hen voorzien van soep en daarna kregen ze een koek met een biefstuk. Het was plezierig.

Deze namiddag hebben we een deel van de wol en een partij koper uit de schuilplaatsen gehaald. Er wordt verteld dat morgen alle *Moffen* moeten weg zijn uit Brussel en dat volgende dinsdag onze koning zijn blijde intrede zal doen.

Zaterdag 16.11.1918: Er logeren nu twee Engelsen bij ons, het zijn krijgsgevangenen die bevrijd zijn. Ze zijn allebei Londenaars. Het is nog al een verschil Engelsen op logies te hebben in de plaats van *Moffen*. Het is eraan te zien dat het vrienden zijn!

Er passeren nog weinig *Moffen*, we kunnen besluiten dat hun doortocht zo goed als gedaan is.

Vrijdag 22.11.1918: Verleden zondag zijn we naar het pensionaat geweest. Er waren daar nogal veel Engelsen en verschillende van het dorp waren er op bezoek. Het was hartverwarmend van hen te zien zitten rond de kachel. Er was een Schot bij in een rokje; wat is dat grappig. Ze hebben muziek gemaakt, ze zongen. 's Avonds zijn we naar huis gebracht door een aantal Engelsen.

Maandag was een rustige dag, maar dinsdag zijn er meer Duitsers doorgetrokken dan ooit. Wij zijn op straat gaan kijken naar de aftocht van het overwonnen leger, het zal de laatste keer zijn dat wij *Moffen* te zien zullen krijgen. Twee groepen speelden muziek en hier en daar werd er gezongen, maar er waren er zeer veel die geen geweer meer hadden, maar een wandelstok, om gemakkelijker te kunnen stappen, wat een vreemd zicht was. Ze liepen niet meer in de pas. Veel zagen er afgemat uit. Maar de rode vlaggen waarmee hun wagens de vorige dagen waren

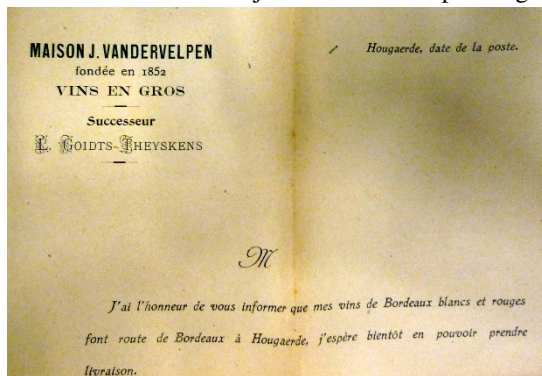
Bij Vander velpen: derde van links is maria Theyskens, dochter van Evrard en Anastasia Vander Velpen; zij zal trouwen met Louis Goidts

versierd, die heb ik niet meer gezien. De revolutie is nochtans niet afgelopen in Duitsland. Keizer, koningen en prinses, ze zijn allen moeten vluchten. Woensdagmorgen zijn de laatste Duitse troepen voorbijgekomen en de laatste twee zijn een beetje na de middag voorbijgekomen. Die dag heb ik er geen enkele gezien.

Th. Br. was bij hem thuis tegen de avond. Er waren berichten over redelijk veel soldaten van Hoegaarden. Hij zei dat onze Emile te Brussel was. Vanaf deze dag is er begonnen met de huizen te versieren, triomfbogen op te trekken, enz. want elke dag worden de Belgische of de geallieerde troepen verwacht. Veel huizen zijn mooi versierd, maar andere ogen belachelijk,

¹⁰ Les boches l'ont dans le 'snuf'

maar uiteindelijk tonen de mensen hun goede wil, als ze geen stof of papier in de juiste kleuren konden vinden, is dat niet hun fout. Het schijnt dat Tienen zo prachtig versierd is.

De wijn- en sigarenhandel lag in de Doelstraat, links van de 'Cerkel', nu appartementen

Wij hebben deze week hard gewerkt, we hebben onze matrassen terug in orde gebracht, en daarna ons salon, een groot deel van het koper is bovengehaald; zo kunnen we veel beter onze soldaten verwelkomen, als ze zouden komen logeren in Hoegaarden. Zij zullen goed gelogeerd zijn, het zal nogal wat anders zijn dan voor de Moffen. Morgenvroeg zullen we de huisgevel versieren. Ik heb een chronogram gemaakt. **Gabrielle heeft vlaggen gemaakt.** Gisteren werden in Tienen de huizen van de activisten en van diegenen die tijdens de oorlog voor de *Moffen* hebben gewerkt geplunderd. Er wordt verteld dat vandaag Hoegaarden aan de beurt is!

De indruk die ik nu over die oorlogsjaren heb is precies alsof het een kwade droom was; ik heb de indruk dat het dagdagelijkse leven nu verdergaat waar het voor de oorlog was blijven stilstaan. En die vier jaren schijnen als een ver

verleden van een simpel slecht moment. Is het omdat toen niets natuurlijk leek? Ik weet het niet. Heel die tijd deed het onrecht zich voor bij daglicht; men ging walgen van het leven, van de mensen en de dingen. Gelukkig komen met de vrede ook de mooie dingen terug, of nog beter gezegd, die komen terug met onze soldaten en onze regering. Daar is noch hier, noch in Tienen al een regiment toegekomen en nochtans ziet men overal al Belgische soldaten; het zijn militairen die tamelijk kort bij huis gelegen zijn en van één of soms twee dagen profiteren om even dag te gaan zeggen thuis. Wanneer zullen wij Emile terugzien? We kijken er allemaal erg naar uit.

De prijzen van de levensmiddelen gaan in dalende lijn, het vlees wordt aan 4.5 of 6 F per kilo verkocht. En al de rest volgt de dalende trend. Weldra zijn we echt in vreedstijd en zal het leven ongeveer hernemen zoals voor de oorlog. Ik zal dus weldra mijn dagboek kunnen afsluiten.

Zaterdag 23.11.1918: Vandaag logeren we twee Fransen. Veertien dagen geleden waren het nog Moffen en verleden zaterdag Engelsen, vandaag Fransen, wat zal de volgende zaterdag ons brengen? Even voor het middaguur zijn Franse regimenten te Hoegaarden toegekomen. Wat een enthousiasme toen we de eersten zagen toekwamen. De ganse namiddag hebben wij er aan besteed. Er zijn er die hier 2 of 3 dagen zullen blijven. Deze voormiddag hebben we de gevel van ons huis versierd

Maandag 25.11.1918: Al de Fransen die te Hoegaarden logeerden zijn nogal vlug vertrokken deze morgen. Het schijnt dat de Moffen Luik niet willen ontruimen en dat ze de huizen plunderen en vernielen. Vandaag nochtans moest België ontruimd zijn. De dappere Fransen moeten nog maar eens ter hulp snellen. Gisteren is de mis van 10 uur gezongen door de Franse militairen, het was de Franse aalmoezenier die celebreerde en een mooi sermoen hield. De officieren zaten in het koorgestoelte. Het was een emotioneel, imposant en mooi gebeuren. Gisteren in de namiddag zijn we naar Tienen geweest, de stad is mooi bevlagd. We hebben er veel Belgen zien passeren per fiets of wandelend met hun familie. Zij hebben permissie. Deze morgen zijn de Engelsen die hier nog waren moeten vertrekken.

Dinsdag 26.11.1918: Vandaag zijn Louis Lories en Jules Gilis¹¹, waarvan men zei dat hij overleden was, teruggekeerd. Belgische regimenten zijn vandaag door Tienen getrokken, maar in Hoegaarden was alles rustig.

Vrijdag 29.11.1918: Wij hebben Franse regimenten zien doortrekken. Nogal wat Fransen logeren vandaag te Hoegaarden. Henri Lodewijckx is vandaag teruggekomen en nu gaat hij terug vertrekken naar Duitsland. Van Emile hebben we nog geen nieuws. De broer van Saphyr is overleden. Emile Rosier zal volgende zondag op verlof komen. En zo komen onze soldaten de ene na de andere weer thuis. We mogen weer dichtgeplakte brieven versturen en we moeten er maar 10 ct meer opplakken. De laatste weken hadden de *Moffen* de taks op de brieven opgetrokken tot 20 ct.

Zaterdag 30.11.1918: Albert Lodewijckx en Paul Goidts zijn vanaf vandaag voor een week in verlof. Deze morgen kwamen er nog Franse troepen voorbij. Zij hadden veel bootjes bij en ze hadden ook veel muilezels.

¹¹ Henri Jules Gilis (Hoeg. 02.07.1891), landbouwer, soldaat 2° Klasse, mil. 1911; 2 Gidsen 2/4; zoon van Willem Gilis en Marie Constance Vandermolen

Donderdag 05.12.1918: Emile is gisteren om zes uur kwart s' avonds thuisgekomen! Maria was hier sinds eergisteren namiddag tot gisteren morgen. Anna was sinds zondag hier en is eergisteren morgen (*dinsdag*) vertrokken. Moest Emile sinds zondag terug thuis zijn, dan zou hij al heel de familie gezien hebben.

Maandag 09.12.1918: Franse troepen hebben een concert gespeeld op de kiosk, gisteren in de namiddag. Er was een massa volk. Het was bijna zoals met de kermis.

Woensdag 11.12.1918: Emile is vertrokken. Hélène, die sinds zaterdagavond hier was is sinds dinsdag in de voormiddag vertrokken.

Elise is sinds vrijdag bij ons geweest tot vandaag.

De Franse troepen die sinds vrijdag hier zijn blijven nog. Sinds dan hebben we een twintigtal soldaten en een onderofficier. Het is veel aangener onderdak te geven aan Fransen dan aan Moffen, maar er zijn toch wel ongemakken aan. Wij kunnen onmogelijk nog naar het t... gaan ¹² Gisterenavond zijn we naar een goede Franse zanger gaan luisteren bij tante J.

Dinsdag 17.12.1918: De manschappen van het 159ste Alpin. 3me Cie, 1ère section, die een week bij ons gelogeed hebben zijn deze middag vertrokken. Het is één bataljon van het 159ste dat van Hoegaarden vertrokken is naar Tienen. Onze officier, onderluitenant Jos. Chatard van Hennes en zijn ordonnans Jean Malet van Biarritz zijn ook vertrokken. Er zijn dus bij ons geen Fransen meer.

Woensdag 18.12.1918: Onze Fransen zijn nog maar juist vertrokken of er zijn al anderen bij ons, en nu zijn het deugnieten. Niet verwonderlijk, want het zijn de gestraften; het oude hoofdkwartier dient nu als politiekantoor. Op de straat staat een schildwacht en op de koer aan de deur van het magazijn staat er een tweede

Vrijdag 20.12.1918: De koning heeft zijn triomfantelijke intocht in Tienen gehouden samen met prins Leopold. We zijn gaan kijken. Het weer was niet schitterend en dat was spijtig. De koning zelf heeft verschillende Franse officieren en verschillende Belgische soldaten gedecoreerd. Na het defilé van de Franse en de Belgische troepen was er een receptie op het stadhuis en toen de koning terug in zijn auto was gestapt liep iedereen er naartoe om hem een hand te geven.

Zondag 22.12.1918: Hier bij ons is de gevangenis, maar dat is nogal een gevangenis! De gevangenen lopen bijna altijd op straat, ondanks de schildwacht, maar die gaat soms mee naar café, ofwel is één van de schildwachten of zijn ze allebei in de gevangenis terwijl de gevangenen op wandel zijn.

Het bataljon van het 159ste is naar Hoegaarden teruggekeerd en onze onderofficier is zijn oud logement terug komen opeisen.

Onze middelen zijn beperkt, waardoor wij 'Alpaidis' vooralsnog niet kunnen aanbieden in kleurendruk.

Onze abonnees die naast hun trimestrieel tijdschrift ook graag een digitale versie ontvangen in kleur, hoeven zich alleen maar aan te melden en hun e-mailadres mee te delen aan de redactie: dodionm@hotmail.com

Bij een artikeltje waar kleuren een rol spelen, zoals bij 'wapens', is dat uiteraard geen overbodige luxe

De redactie

---

¹² Il nous est impossible d'aller au c...

De schenking van de geschilderde portretten van Arthur Putzeys & Valentine Vrankx
Op zaterdag 13 oktober 2018 om 11 uur in de Raadzaal van het gemeentehuis te Hoegaarden

Op initiatief van:
-Prof. Dr.-emeritus J. Autenne, achterkleinzoon
-De *Confrérie van de V Notabele Geslachten van Hoegaarden*
-De heemkring 'Hoegaards Erfgoed vzw'
-De gemeente Hoegaarden

-Gelegenheidstoespraak over de familie Putzeys die vanaf het einde van de 18de eeuw een blijvende stempel heeft gedrukt op het politieke, economische en culturele leven te Hoegaarden

-Notaris Arthur Putzeys was burgemeester, provinciaal raadslid en stichter-maecenas van de liberale muziekharmonie; hij woonde in de straat die sinds 1935 zijn naam draagt

-Een brochure voor een historische 'Putzeyswandeling' is ter plaatse verkrijgbaar

15

Iedereen is van harte welkom

Om 13 uur: Regentiedag van de 'Edele Confrérie der V Notabele Geslachten van Hoegaarden'
In het Kouterhof, Stoopkensstraat, voormalige boerderij-brouwerij-stokerij J.L. Dumont

++++

ter ere van wijlen burgemeester, notaris en provinciaal raadslid Arthur Putzeys (1849-1906) behorend tot de gilde van de '*Groene Klaver*'

Ook hier worden gemeentemandatarissen, leden van de muziekharmonie, familie en vrienden van de familie Putzeys aan het feestmaal en de gelegenheidstentoonstelling verwacht, samen met de Confrérieleden

Inschrijven voor het feestmaal aan de all-in prijs van 50 euro/persoon (aperitief-voorgerecht-hoofdgerecht (vlees of vis)-dessert-koffie-wijn/water inbegrepen)

Leden van de Edele Confrérie der V Notabele Geslachten van Hoegaarden: 40 euro/persoon
Te storten vóór 1 oktober op rekening BE63 3300 5449 0008 (Bic code: BBRUBEBB)

Opgelet bij de overschrijving: voor het hoofdgerecht vlees en/of vis speciëren a. u. b.
(Het concrete menu wordt gepubliceerd op de Facebook-pagina Confrerie der 5 Geslachten)

Ere aan wie ere toekomt

Bij de schenking van de familie Caubergs–Smets, langs dochter Anne-Marie

Op woensdag 13 juni 2018 heeft vzw Hoegaards Erfgoed het schilderij „*De processie van St.-Catharina in Hauthem*” ter beschikking gesteld van de gemeente Hoegaarden voor expositie in het gemeentehuis. Het krijgt een prominente plaats in het kantoor van burgemeester Jean-Pierre Taverniers. Het doek werd recentelijk ook gebruikt op de tentoonstelling „Processies vroeger en nu” in de kerk in Meldert. Het is geschilderd door Hoegaardier wijlen Fred Bertrand en het toont de opstelling voor de processie in Hauthem, toen nog met drie groepen rond de beelden van H.-Catharina, Onze-Lieve-Vrouw en het Heilig Hart. Het doek was in bezit van de familie Caubergs, afkomstig uit Hauthem. De familie schonk het onlangs schonk aan de vzw Hoegaards Erfgoed. Deze heemkring heeft verschillende geschilderde dorpszichten in bezit, deels nog aangekocht toen hij het museum 't Nieuwhuys beheerde. De meeste doeken zijn ondergebracht in een vergaderzaal en de gangen in het Kapittelhuys.

Op de foto bij de overhandiging (vlnr) schepen Jos Cauwberghs, Noël Verlaers (Heemkring Hoegaards Erfgoed vzw), schepen Marleen Lefevre, burgemeester Jean-Pierre Taverniers.

Twee oude beelden van de St.-Ermelindiskapel (her)ontdekt¹³

Beeld (buitenkant), H. Ermelindis, 17^e eeuw, witte steen, ca. 45 cm (M 234044'75)

Beeld (buitenkant), H. Rochus van Montpellier, 17^e eeuw, gepolychromeerde steen (niet gefotografeerd)

Bij het afsluiten van de tentoonstelling “Processies vroeger en nu”, in de kerk van Meldert, zijn twee onvindbaar gewaande beelden weer aan het licht gekomen. Het gaat om een stenen en een houten heiligenbeeld uit nissen van de St.-Ermelindiskapel (foto rechts, uit 1949), achter de kerk in Meldert. Bij de samenstelling van de tentoonstelling bleken ze spoorloos. Na de sluiting stootte de coördinator Noël Verlaers op een kast in de sacristie, verscholen in de lambrisering. In de kast stonden onder andere de gezochte heiligen.

Het gaat om een stenen beeld van de heilige Ermelindis (*foto kaft*) dat tot voor de werkzaamheden aan de kapel in de nis boven de toegangsdeur stond. Het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium omschrijft het als “zandstenen beeld van de heilige Ermelindis, auteur onbekend, 1651 - 1700. Het beeldje werd mogelijk gebeeldhouwd in het kader van de bouw van de kapel (1629); oorspronkelijk bevond het zich boven de ingang”. Er staat bij dat het beeld wordt het bewaard in de pastorie. Dat is achterhaald.

Het tweede beeld is een Sint-Rochus (*foto links*) die in de hoogste nis van de voorgevel van de kapel heeft gestaan. Het gaat om een houten beeld, eerste helft 16de eeuw, in eik met restanten van polychromie. Hoogte: 57 cm. “Erg verweerd door blootstelling aan alle weersomstandigheden in de boven nis van de westgevel van de kapel.” Het beeld is in deze bewoordingen beschreven (*met foto*) in het boek “Meldert, voormalige heerlijkheid van het hertogdom Brabant” (1984). De heilige toont een pestbuil aan een engeltje.

In de inventaris van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium zijn de beide beelden vermeld (*St.-Rochus evenwel vaag en zonder foto*). In de inventaris in boekvorm uit 1980 door het toenmalige ministerie van Cultuur worden ze ook vermeld. Er wordt nog nagegaan welke andere objecten uit de inventarissen aanwezig zijn. De kerk van Meldert wordt in het “Kerkenplan” bestemd voor zowel eredienst als bewaarplaats voor religieuze kunst. Sedert de restauratie is de kerk beveiligd.

Foto's: KIK en F. Doperé

---

¹³ p. 18 vorig nummer *Alpaidis*: Christina Ceulemans en Benoit Geukens, *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Brabant, Kanton Tienen, Ministerie van Nederlandse Cultuur, Brussel, 1980, kerk Sint-Ermelindis (Meldert), p. 48-49*

1943-2018 75 jaar geleden gesneuveld, 30jaar herdacht

(Maurice Dodion en Wasily Pedjko)

George Fisher Parramore was boordschutter van een Amerikaanse bommenwerper, die bij zijn terugkeer van een zending in Solingen door Duitse jachttoestellen onder vuur werd genomen. Op bevel van de gezagvoerende Luitenant verliet de bemanning één voor één het zwaar gehavende toestel. Tijdens de sprong sloeg Parramore tegen één der stabilisatoren van het vliegtuig, waardoor zijn parachute slechts gedeeltelijk opende. Hij stortte op 1 december 1943 te pletter in een veld te Hauthem, amper 22 jaar oud.

De gegevens van dit zoveelste oorlogsdrama werden afgeleid uit een rapport, opgesteld door een overlevend bemanningslid. Het lijk van de ongelukkige werd ter plaatse begraven op bevel van de toenmalige oorlogsburgemeester. Tegen elk verbod in werd het

graf 's nachts versierd door leden van het verzet. Later werd het lijk begraven op de militaire basis van het naburige Bevekom, toen onder Duitse supervisie, waarna het door de Amerikaanse bevrijders werd overgebracht naar een Amerikaans militair kerkhof te Neuville-en-Condroz.

George F. Parramore studeerde af aan de High School in 1940, werkte een tijd en nam in augustus 1942 dienst in het leger. Hij wordt ingelijfd bij het USAAF (*United States Army Air Force*) en krijgt het stamnummer 33.22.1489. Een eerste opleiding krijgt hij in Camp Lee om daarna vliegtuigmechanica te gaan volgen in Kessler Field, Bolox Miss.

Na deze opleiding wordt hij naar de militaire basis van Loredo gezonden voor een training boordwapens. Drie maanden later is hij in Salt Lake City, in de staat Utah, voor groepstraining en vervolgens zes weken in Davis Mothan Field bij Tucson in Arizona voor een bombardementsopleiding in smaldeelverband.

Op 1 juni 1943 vliegt hij vanuit New York naar Engeland om ingezet te worden voor bombardementsopdrachten bij dag. Hij heeft dan de graad verworven van Staff-Sergeant.

In actie bij het 8th US Air Force, vanop de basis van Hethel (Groot Brittannië).

Hij vervoegt de USAAF basis van Hethel, ten ZW van Norwich, aan de oostkust van Engeland en hij wordt er ingedeeld bij het 566th Bomb Squadron, als 'Ball Turret Assistant Ingeneer' of 'kanonnier in de kogelkoepel'. Het Squadron maakt deel uit van de 389th Group H (Wing), die op haar beurt tot de 8th US Air Force behoorde. Het geheel omvat 500 vliegtuigen en een 20.000 manschappen.

In het kader van dit Smaldeel neemt Parramore deel aan verschillende zendingen boven bezet Europa en Duitsland. Vooral de aanval op een belangrijke brandstofopslagplaats is zeer moeilijk, gezien het vijandelijk overwicht. Deze opdracht staat vermeld in de annalen van de US Air Force.

Op 1 augustus 1943 maakt Parramore deel uit van een smaldeel dat een moordend bombardement uitvoerde op de olieraffinaderij van Ploësti in Roemenië. Zij waren opgestegen vanuit Bengazi in Libië voor een vlucht van 2.500 km. Slechts 33 van de 178 deelnemende toestellen waren na hun terugkeer nog gebruiksklaar en 446 van de 1.733 bemanningsleden sneuvelden.

Bij persoonlijk besluit van president Franklin Roosevelt wordt aan Staff-Sergeant George F. Parramore de hoge onderscheiding, het 'Distinguished Flying Cross' verleend, voor zijn manhaftig en voorbeeldig gedrag in een groot aantal succesvolle opdrachten tegen de vijand.

Veel van zijn gevaarlijke opdrachten, met zijn toestel '*Lucky Tiger*', heeft hij beschreven in de talrijke brieven aan zijn moeder in Cheriton.

De B-24 Liberator, gebouwd door Consolidated Aircraft Corporation, was het meest gebouwde Amerikaanse vliegtuig in WO 2

De laatste en noodlottige zending van woensdag 1 december 1943 boven het Ruhrgebied. Vroeg in de morgen van 1 december 1943 geeft de Operations Commander, kolonel Wood, een '*briefing*'. Kort daarop gaat de bemanning aan boord van de vliegtuigen voor een opdracht boven het Ruhrgebied. De opstijgende vliegtuigen vanop de basis in Engeland zijn stuk voor stuk vliegende forten. Het zijn de '***Consolidated Liberators B 24***', zware viermotorige bommenwerpers, uitgerust met 10 mitrailleurs van 12 mm. Hun maximumsnelheid is 482 km/uur op 30.000 voet hoogte (9.100 m). Zij vervoeren elk 5.800 kg bommen. De *aircrafts* hebben een lengte van 20.47 m, een breedte van

33.50 m en een hoogte van 5.48 m. Leeg weegt het vliegtuig 16.556 kg en gevuld, met 12 bemanningsleden aan boord, 32.296 kg.

De Liberator waarin Parramore als '*ball-turret gunner*', droeg het serailnummer 42-72876 en er zijn die dag 8 à 9 militairen aan boord. Boordcommandant 1ste Lt. Thomas Fravegas uit Memphis beschikte ook nog over 1ste Lt. Elmond Strickbine uit Kansas als 1ste piloot, Eric Hurtt uit Alabama, James Cameshart uit Indiana, Sergeant Tony Fravegas, broer van de boordcommandant, als *radiogunner*, en nog een drietal anderen, die wij niet bij naam kennen. De gebroeders Fravegas waren samen overzee gekomen, hadden steeds samen in hetzelfde vliegtuig gediend, dezelfde opdrachten uitgevoerd, ook de aanval op Ploësti en ze hadden beiden een onderscheiding gekregen. De bemanning had er voor deze gelegenheid aan gehouden het vliegtuig '*The Fravegas Boys*' te dopen.

Het squadron stond onder bevel van majoor Conroy, die dan ook het sein tot vertrek gaf. De formatie steeg op en vloog over de Noordzee en Zuid Nederland in de richting van de Ruhr. De staalfabrieken van Solingen waren het doelwit. Tussen 12.00 en 12.30 GMT werden de bommen afgegooid op het doel en bracht het squadron zich terug in formatie om via België de terugvlucht aan te vangen.

En dan begint het mis te lopen. Tussen Dusseldorf en Aken vallen zeven Foche-Wulfs 190 hen aan. '*The Fravegas Boys*', die op 20 à 24.000 voet hoogte vliegt in de formatie, wordt getroffen en verliest hoogte. De formatie moet nu ook nog verlaten worden. En hun laatste verbinding met de Squadronleader Conroy gebeurt ten Noorden van Aken.

Boordcommandant Thomas Fravegas besluit de thuisbasis te bereiken in '*solitair*'. Er komt een nieuwe aanval tussen de Duitse grens en onze streken door Messerschmits 110 van de basis van Brustem. Het bommenluik wordt in brand geschoten door 20mm. Kogels. Verschillende bemanningsleden worden gekwetst en de boordseiner sneuvelt.

Na nog meer hoogteverlies tot 10.000 voet wordt de toestand onhoudbaar. Het bevel wordt gegeven om het vliegtuig te verlaten. George F. Parramore helpt verschillende bemanningsleden in hun valscherms, trekt dan het zijne aan en springt....maar komt tegen de stabilisator van het staartstuk terecht. Het gevolg is dat zijn valscherms maar gedeeltelijk opent. Ooggetuigen hebben de val te Hauthem gezien. Parramore stort te pletter op het '*Wijnhofveld*' en is op slag dood. Het is kort na de middag. Parramore was pas 22 jaar geworden.

'The Fravegas Boys' zelf stortte neer tussen Opvelp en Beauvechain en ontplofte. Eén bemanningslid wordt uit het toestel geslingerd en overleeft de ramp.

Niet alles zijn we te weten gekomen over deze ramp, maar we weten wel dat de boordcommandant sneuvelde en dat ook de dode boordseiner in het ontplofte tuig bleef. Hurtt en Tony Fravegas waren gewond. SDamen met Strickbine en James Gamershart is TONY Fravegas opgepakt door de Duitsers, die vlugger ter plaatse waren dan de mensen van het verzet. Uit het verslag naderhand opgemaakt door 1ste Lt. Strickbine op de Headquarters van de basis Midland Army AIP Field in Texas vernemen we dat de Aircraft is neergehaald door vijandelijk vuur en dat Parramore, alhoewel hij dodelijk gewond was, op zijn post bleef en de andere bemanningsleden hielp met het omgorden van hun valscheren en te helpen bij het springen.

De postume eer door zijn vaderland en vanaf 1989 te Hoegaarden.

De moeder van George kreeg op 12 december bericht dat haar zoon vermist was tijdens een zending boven Duitsland. Later kwam het bericht dat hij gesneuveld was 'killed in action'. Zo hadden de Duitsers via het Rode Kruis laten weten.

Deze moeder die in 1950 ook nog moest vernemen dat haar andere zoon Thomas driemaal gewond werd in Korea, overleefde haar leed en stierf in juni 1981.

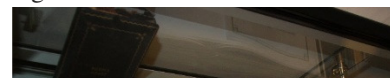
Na de oorlog werd SSgt. George F. Parramore ontgraven en definitief ter aarde besteld op de begraafplaats van Neuville en Condroz. Hij werd er bijgelegd op het US Ardennes Cemetery, in het graf nr 36, rij 5, lokatie D. Aan deze held werd nog de *Air Medal* en het *Purple Heart* toegekend. Zijn familie bezocht in 1985 het graf.

De gedenksteen staat op de plaats waar Parramore viel, langs de weg naar Meldert aan het 'Wijnhofveld'. Het monument beoogt niet alleen de nagedachtenis van Staff Sergeant Parramore in ere te houden, maar is tevens een symbool voor alle luchtslachtoffers bij de geallieerde strijdkrachten die sneuvelde tussen Leuven en St.-Truiden. Die as was een belangrijke luchtcorridor. Door het feit dat er zich twee belangrijke Duitse bases bevonden, Brustem en Beauvechain, opereerden er veel vijandelijke jagers, zodat het aantal crashes hier zeer hoog lag.

Kom eens de Parramore vitrines in het gemeentehuis van Hoegaarden bekijken

De familie van G.F. Parramore heeft zijn medailles en andere eretekens aan de gemeente Hoegaarden toevertrouwd onder de voorwaarde dat ze uitgesteld worden. Je kan er o.a. de beroemde *Purple Heart* medaille zien. Deze Amerikaanse militaire decoratie wordt uitgereikt in naam van de President van de Verenigde Staten aan hen die gewond of gedood werden terwijl ze het Amerikaanse leger dienden.

Andere luchtacties boven Hoegaarden-Meldert-Outgaarden tijdens de tweede wereldoorlog

Georges Jaspis uit Wastines haalde Duits vliegtuig neer boven Nerm in februari 1944.

Als RAF-piloot (*links*)

De gedenksteen onthuld 09.03.1994 te Nerm aan de Valleistraat; de Junker 88 kwam neer achter de hoeve Schoenssetters (*rechts*)

6 juni 1942 was een zaterdag toen te Hauthem een 'Stirling W7508 149 Sqn neergeschoten werd door de Duitsers (*Het aluminium van het vliegtuig werd door de inwoners van Hauthem gebruikt om afsluitingen te maken.*); (van links naar rechts): 2 clandestiene foto's van het wrak en bijdehandse dorpsgenoten en een 'Stirling'

in Outgaarden liggen twee oorlogsgraven van het Gemenebest. Het zijn de graven van Pilot Officer (Pilot) Vaughan en Air Gunner Mold. Op 13 mei 1940 vertrokken vanaf RAF-basis Monchy-Lagache (Frankrijk) voor een verkenningstocht langs Duitse stellingen werd de *Lysander* onder vuur genomen door zeven Duitse *Messerschmitt* jagers en stortte om 8.45 neer in Outgaarden. Bij de crash kwamen de mannen om.

De 30ste Parramore-herdenking gaat door op zaterdag 24 november 2018 om 15 uur aan het monument te Hauthem-Hoegaarden (steenweg Oorbeek-Meldert) onder auspiciën van het Parramore-comité, de Confrérie der V Geslachten en met medewerking van het Gemeentebestuur

Iedereen is van harte welkom

Kom de Parramore vitrine bekijken in het gemeentehuis (sinds 2012)

George Fisher Parramore
(09.11.1921-01.12.1943)

'Purple Heart', uitgereikt in naam van de Amerikaanse president

Met dank aan Yves Stouthuysen en zijn vriendenclub voor hun jaarlijkse medewerking

Gedeelte van de aanwezige verenigingen op een van de jaarlijkse herdenkingen, met hun vlaggen en onderscheidingen

1989 Het oorlogsmonument ter nagedachtenis van George Parramore, die op 01-12-1943 de dood vond in een veld te Hauthem wordt ingehuldigd het is 2 september 1989

Het monument is opgericht als nagedachtenis en eerbewijs aan Staff-Sergeant G. F. Parramore die, op 1 december 1943 in het veld naast de gedenksteen sneuvelde. Het staat ook symbool voor alle slachtoffers van de luchtstrijd van de geallieerde strijdkrachten die zijn gesneuveld tussen Sint-Truiden en Leuven, en zelfs over geheel Europa tijdens de tweede wereldoorlog. Sinds 1989 vindt hier elk jaar een herdenkingsplechtigheid plaats onder auspiciën van het Parramore Comité, de Confrérie der V Geslachten van Hoegaarden, met medewerking van het Gemeentebestuur en in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de Amerikaanse ambassade.

Antwoorden op vragen van onderzoekers/kringen/families

Voor de heemkundige kring d'EUZIE (Stekene) zou ik een verhaal willen schrijven over mijn overgrootvader tijdens wereldoorlog 1; Momenteel zijn we al in het bezit van zijn persoonlijk dossier waaruit blijkt dat hij gediend heeft voor de **4de jagers te voet**. Na de slag in Luik heeft zijn regiment 5 dagen in Hoegaarden verbleven van 8 tot en met 12 augustus 1914. (vraag van R. Driessse)

Het antwoord op deze vraag staat te lezen in de 'Annalen' van de zusters van Mariadal', wij vertalen uit het Frans:

'Op 7 augustus raakt in de gemeente bekend dat de troepen die gevochten hebben te Luik aan het afzakken zijn naar Hoegaarden. Moeder Overste wil dat onmiddellijk kamers en levensmiddelen worden voorzien voor de te verwachten militairen. Op de 8ste augustus komen ze aan in 'Mariadal'. Kolonel Berger en een twintigtal van zijn officieren krijgen een verblijf in Ste Anne van de zaterdag tot de dinsdag; meer dan 400 soldaten verblijven in de klaslokalen van het externaat; en de directeur E.H. Van Kerkhoven geeft logies aan 160 soldaten en nog een aantal officieren.

Een gedeelte van de 'prioritaire verdedigingseenheid' van Luik, is ook aangekomen en ingekwartierd bij de ons. Iedereen is ingeschakeld om de militairen van eten te voorzien.

Op dinsdag 11 augustus om 21 uur komen de Kolonel en de kapitein, helemaal onder het stof, ons klooster binnen. De kolonel verwittigt Moeder Oversten dat iedereen ingeval van het uitbreken van een gevecht, moet gaan schuilen in de kelders.

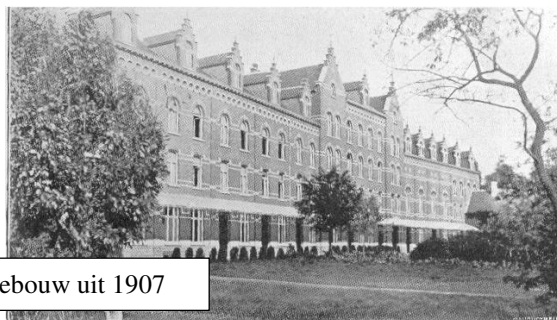
Militaire staf en zusters blijven op tot middernacht. Het is een op- en afgaan van boden met telegrammen. Er heerste een grote opwinding omdat men een kolonne van 10.000 Duitsers zou gezien hebben, op weg naar de bossen van Goetsenhoven.'

Woensdag 12 augustus worden om 7 uur 's morgens boterhammen en alles wat de zusters hebben aan eten uitgedeeld aan de soldaten, die het bevel gekregen hebben van onmiddellijk te vertrekken.

(Uit de Annalen van de Zusters van Mariadal, 1914)

23

Een 'Grote Wacht' of 'Grande Garde' is pre-WO2 legertaal voor een vooruitgeschoven element in het defensieve gevecht dat tot taak heeft de hoofdwierstandslinie af te bewaken, alarm te slaan bij vijandelijk contact, en gedurende een bepaalde tijd weerstand dient te bieden alvorens zich terug te plooiën binnen de eigen linies

Retouradres
Billen Raymond
Kalverstraat 24
3320 HOEGAARDEN

Driemaandelijks tijdschrift P802006
Afgiftekantoor 9550 HERZELE
september, oktober, november

Inhoud Alpaidis 54ste Jaargang (3/2018), nr. 212

- Edito: speciaal nummer einde 'grote oorlog (1914-1918) en drie uitnodigingen
- Uit de geheime geschiedenis van Hoegaarden: het gemeentewapen
- Uitnodiging** op de 'herinneringstentoonstelling/' Souvenirs' eerste wereldoorlog
Met een greep uit de tentoonstelling oktober/november 2018
- Hoegaarden/Meldert/Outgaarden, opgeroepen, vrijwilligers en gesneuvelden 1914-1918
Niet zo eenvoudig om volledig te maken
- Oktober-december 1918: einde oorlog in Hoegaards dagboek van Louise Vander Velpen
- Uitnodiging** op de schenking van de portretten van Arthur Putzeys en Valentine Vranckx
zaterdag 13 oktober om 11 uur in de raadzaal van het gemeentehuis
- Ere aan wie ere toekomt, de schenking van de familie Caubergs-Smets
- Twee oude beelden van de St.-Ermelindiskapel (her)ontdekt
- 1943-2018, 75 jaar geleden gesneuveld, 30 jaar herdacht: G.F. Parramore
Iedereen welkom aan het monument zaterdag 24 november om 15 uur
- Antwoorden op vragen: het 4de Jagers te Voet in augustus 1914 te Hoegaarden

24

Het lidgeld bedraagt 15 euro/jaargang

Wie minimum 50 euro stort wordt steunend lid, met vermelding in ons tijdschrift
Wie 5 euro betaalt wordt lid van de heemkring zonder tijdschrift

Ons rekeningnummer : BE23 3630 8110 6891   BIC begunstigde: BBRUBEBB

Bezoek ons ook op facebook

Inlichtingen: Diane Nitelet, nitelet.di@telenet.be   0496/203 997
e-mail: raymondbillen52@gmail.com   016/767 186
e-mail: dodionm@hotmail.com

Bestuursleden Hoegaardse Heemkring:

Yvette Kleynen (voorzitter), Rik Cipers (ondervoorzitter)

Elise De Dobbeleer, Diane Nitelet, Bart Hendrix, Wasily Pedjko, Bouthé Irène, Maurice Dodion,
Georges Stienlet, Noël Verlaers en Raymond Billen